

Inhoudsopgave

1. Inleiding

- 1.1 Algemeen
- 1.2 Voorgeschiedenis
- 1.3 Huidige situatie

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel. 243739

2. Het beschermen van monumenten en de werking van de monumentenverordening

3. Uitgangspunten gemeentelijk monumentenbeleid

- 3.1 Algemeen
- 3.2 Rijksmonumenten
- 3.3 Gemeentelijke monumenten
- 3.4 Restauratiebeginselen
- 3.5 Relatie monument en omgeving

4. Beleidsinstrumenten

- 4.1 Monumentenverordening
- 4.2 De Raad van Overleg voor het Monumentenbeleid
- 4.3 Welstandscommissie
- 4.4 Bestemmingsplannen
- 4.5 Bouwverordening
- 4.6 Voorlichting

5. Beleidsprogramma

- 5.1 Inventarisatie jongere bouwkunst en stedenbouwkundige structuren
- 5.2 Uitbreiding en herziening gemeentelijke monumentenlijst
- 5.3 Herziening gemeentelijke monumentenverordening
- 5.4 Meerjarenprogramma's restauratie rijks- en gemeentelijke monumenten
- 5.5 Voorlichting

6. Knelpunten

7. Financiële consequenties

8. Conclusies en samenvatting

Bijlagen

- Rijksmonumentenlijst
- Gemeentelijke monumentenlijst
- Monumentenverordening
- Meerjarenprogramma restauratie rijksmonumenten
- Meerjarenprogramma restauratie gemeentelijke monumenten

1. Inleiding

1.1 Algemeen

In het Welzijnsplan 1988 t/m 1991 is de toezegging gedaan in de tweede helft van 1988 een beleidsnotitie monumentenzorg op te stellen, waarin de uitgangspunten van het gemeentelijke monumentenbeleid, vertaald in een concreet beleidsprogramma, zijn opgenomen.

Door de ontwikkelingen in de afgelopen jaren en door de recente uitbreiding van de gemeentelijke monumentenlijst bleek er behoefte aan meer duidelijkheid omtrent het te voeren beleid ten aanzien van de rijks- en gemeentelijke monumenten.

1.2 Voorgeschiedenis

Gezien de snelle groei van Zoetermeer in de tweede helft van de jaren 60 onderkende de gemeente al vroeg het belang van bescherming van het cultureel erfgoed. Reeds op 21 december 1970 verscheen een eerste nota gemeentelijke monumentenzorg.

Op 1 september 1975 werd door de gemeenteraad een adviesorgaan monumentenzorg ingesteld, de Raad van Overleg voor het Monumentenbeleid. De Raad bestond aanvankelijk uit de leden van de commissie van advies en bijstand voor cultuur, waarvan de voorzitter tevens fungeerde als voorzitter van de Raad van Overleg, twee vertegenwoordigers van de Vereniging Historisch Genootschap Oud Soetermeer, een architect-deskundige en vertegenwoordigers van de Stichting Orgaan voor Samenlevingsopbouw Zoetermeer en de Rijksdienst voor de Monumentenzorg te Zeist. Een ambtenaar van bureau culturele zaken fungeert als secretaris. Als adviseur is een ambtenaar van Gemeentebedrijven aan de raad verbonden. Omdat de Stichting Orgaan voor Samenlevingsopbouw en de Rijksdienst mededeelden van vertegenwoordiging af te zien en omdat de commissie van advies en bijstand voor cultuur is opgegaan in de veel grotere commissie van advies en bijstand voor Welzijnsbeleid werd op 25 mei 1987 de samenstelling van de raad gewijzigd in: een voorzitter, door het college van burgemeester en wethouders uit zijn midden te benoemen, een aantal raadsleden, door het college van burgemeester en wethouders te benoemen, twee vertegenwoordigers van Oud-Soetermeer en een architect-deskundige.

De taak van de ROMB is om het college van burgemeester en wethouders gevraagd of ongevraagd te adviseren over alle aangelegenheden betreffende het monumentenbeleid. Eén van haar eerste taken was het ontwerpen van een gemeentelijke monumentenverordening, die op 28 november 1977 door de gemeenteraad werd vastgesteld. Op basis van deze verordening kon tot bescherming worden overgegaan van de plaatselijk van belang zijnde monumenten.

In 1978 werd begonnen met de inventarisatie van de historische bebouwing, waarbij het accent werd gelegd op de periode tot 1850. Deze in drie fasen uitgevoerde inventarisatie, waarvan de laatste in 1987 werd afgerond, heeft ertoe geleid dat Zoetermeer thans 14 rijksmonumenten en 43 gemeentelijke monumenten telt.

Voor de rijksmonumentenlijst werden door de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen (tegenwoordig Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur) 11 objecten voorgesteld. In 1979 werd deze lijst uitgebreid tot 14 rijksmonumenten (bijlage 1).

Op de gemeentelijke lijst werden in de eerste fase 12 panden geplaatst (1978/1979), in de tweede fase 13 panden (1980) en in de laatste fase 19 panden (1987) (bijlage 2). Eén pand werd in 1987 wegens een al te ingrijpende verbouwing weer van de lijst afgevoerd (Dorpsstraat 166/168).

1.3 Huidige situatie

Een vierde inventarisatie van de monumentale bebouwing die de periode 1850-1940 omvat, is officieel op de tweede landelijke open monumentendag 1988 van start gegaan met de presentatie van een boekje "Jongere bouwkunst in Zoetermeer 1850-1940", waarin een klein aantal van de bouwwerken uit deze periode wordt beschreven. Deze inventarisatie vindt plaats in het kader van het landelijk opgezette Monumenten Inventarisatie Projekt (MIP), een initiatief van het rijk dat op 1 januari 1987 is gestart. Het MIP wordt gecoördineerd door de provincie, waaraan de gegevens van de Zoetermeerse inventarisatie ter beschikking zullen worden gesteld. De gemeente zelf selecteert uit deze inventarisatie de panden die voorgedragen zullen worden voor de rijksmonumentenlijst dan wel in aanmerking komen voor de gemeentelijke lijst.

Aan de uitbreiding van de gemeentelijke lijst wordt tevens een herziening van de bestaande lijst gekoppeld. Veranderde inzichten of al te ingrijpende verbouwingen kunnen ertoe leiden dat monumenten ten onrechte op de gemeentelijke lijst staan.

Dorpsstraat 1, woonhuis ontworpen door architect Co Brandes (1930)

2. Het beschermen van monumenten en de werking van de monumentenverordening

Het zorgen voor het behoud van de historisch waardevolle objecten en structuren is behalve een taak voor de particulier evenzeer een taak voor de overheid. Eén van de middelen daartoe is het plaatsen van objecten op de rijks- of gemeentelijke monumentenlijst. Voor de laatste is de gemeente de direct verantwoordelijke. De samenstelling van de gemeentelijke monumentenlijst is geregeld in de artikelen 2-8 van de monumentenverordening van Zoetermeer (bijlage 3).

Aan de basis van een effectief beschermingsbeleid staat een inventarisatie van de historisch waardevolle objecten en structuren. De monumenten die op de gemeentelijke monumentenlijst staan zijn geïnventariseerd en geselecteerd volgens de normen die in artikel 1.1 van de monumentenverordening zijn vastgelegd. De geselecteerde monumenten zijn gedocumenteerd, beschreven en gefotografeerd. Iedere beschrijving van een monument dient de redenen te vermelden die de plaatsing op de monumentenlijst wettigen, alsmede de kadastrale tenaamstelling en de kadastrale aanduiding.

De bescherming van een monument gaat in vanaf het moment dat de eigenaar de kennisgeving van het voornemen tot plaatsing heeft ontvangen. Dit houdt in dat de bepalingen in de verordening van toepassing zijn, hetgeen ondermeer betekent dat voor verbouwingen van het beschermde monument een vergunning van burgemeester en wethouders vereist is (artikel 10).

Tegen het voornemen tot plaatsing op de monumentenlijst kan een eigenaar een bezwaarschrift indienen bij het college van burgemeester en wethouders. Wordt dit ongegrond verklaard, dan is beroep mogelijk bij de gemeenteraad. Vindt de raad dit beroep ongegrond, dan staat er nog beroep open bij de afdeling Rechtspraak van de Raad van State op grond van de Wet Administratieve Rechtspraak Overheidsbeschikkingen (AROB). Er staan de eigenaar derhalve drie beroepsmogelijkheden open, die een zo zorgvuldig mogelijke afweging van zijn belang en het algemeen belang garanderen.

3. Uitgangspunten gemeentelijk monumentenbeleid

3.1 Algemeen

Bescherming van monumenten betekent het zo goed mogelijk instandhouden van het cultureel erfgoed. Dat dit in het belang is van een groot deel van de bevolking blijkt uit een onderzoek naar beleving van monumenten (Harry Ganzenboom, Beleving van Monumenten, Utrecht 1982) waaruit een gunstig beeld ten aanzien van monumentenzorg naar voren komt. Monumenten dragen bij aan de herkenbaarheid en leefbaarheid van een stad of dorp, zij worden gewaardeerd als bijdrage aan de kwaliteit van de gebouwde omgeving, monumenten worden "mooier" gevonden en ze zijn van belang vanwege recreatieve, educatieve en economische aspecten.

Ook het onderzoek van de Katholieke Universiteit Nijmegen in 1985 naar de mate van waardering voor het behoud van de oude gebouwde omgeving geeft hetzelfde beeld. Het blijkt dat 61% van de Nederlanders hieraan veel of erg veel waarde hechten.

Het is derhalve belangrijk in het gemeentelijk beleid rekening te houden met de waarde van de oude gebouwde omgeving. Daarbij komt dat in een groeikern als Zoetermeer in het bijzonder zeer zorgvuldig dient te worden omgegaan met de cultuurhistorische waarde van het vroegere agrarische dorp. Het is in dit verband verheugend te constateren dat in een burgerij-enquete uit 1988 de sfeer in het oude dorpscentrum door 94% goed wordt genoemd.

Mocht het voorkomen dat bescherming van het cultureel erfgoed botst met de belangen van de eigenaar, dan zal een nauwkeurige belangenafweging dienen plaats te vinden en zal zo mogelijk in een persoonlijk onderhoud getracht worden tot overeenstemming te komen. Daarbij staat het goed kunnen functioneren van een monument voorop: aanpassingen en vernieuwingen zijn mogelijk, op zodanige wijze dat de monumentwaardige aspecten behouden blijven.

Dorpsstraat 28,
30, 32 (1e
helft 19e eeuw)

3.2 Rijksmonumenten

De verantwoordelijkheid voor rijksmonumenten lag tot voor kort op grond van de Monumentenwet uit 1961 primair bij het rijk i.c. de Rijksdienst voor de Monumentenzorg te Zeist. Plaatsing op de rijksmonumentenlijst, vergunningen betreffende verbouwing, restauratie en sloop, het toekennen van subsidies en het bepalen van de hoogte hiervan behoorden tot de taken van het rijk.

Wanneer de nieuwe Monumentenwet per 1 januari 1989 in werking zal zijn getreden, zal een aantal taken gedecentraliseerd worden naar de lagere overheden. Met name gemeenten krijgen een grotere rol toebedeeld. Eén van de belangrijkste bevoegdheden is het verlenen van vergunningen voor verbouwingsplannen, restauratie en afbraak, waarbij het rijk een adviserende stem heeft. Voorwaarde is dat de gemeente over een gemeentelijke monumentenverordening en een gemeentelijke monumentencommissie beschikt.

Een eerste aanzet tot de decentralisatie van bevoegdheden was een nieuwe subsidieregeling, die per 1 januari 1986 in werking trad. Op basis van een jaarlijks door de gemeente op te stellen meerjarenprogramma restauratie rijksmonumenten, krijgt de gemeente door het rijk een jaarlijks restauratiebudget toegewezen (bijlage 4). De gemeente bepaalt welk monument het eerst voor restauratie en dus subsidie in aanmerking komt: het vaststellen van de hoogte van het subsidiebedrag en de toekenning blijven echter een taak van het rijk. Ook de bevoegdheid tot aanwijzing van rijksmonumenten blijft bij de minister van WVC berusten.

Nu het vergunningenstelsel voor rijksmonumenten bij de gemeente is komen te berusten heeft deze er een belangrijk beleidsterrein bijgekregen. Zeker in gevallen waar de gemeente moet beslissen over het al dan niet afgeven van sloopaanvragen voor rijksmonumenten, dient een zeer zorgvuldige afweging plaats te vinden, waarbij met name voor de monumentencommissie i.c. de ROMB als specifiek deskundigenorgaan op het gebied van monumentenzorg een zeer belangrijke rol is weggelegd.

Het stimuleren van restauraties en goed onderhoud van rijksmonumenten is behalve een taak van het rijk, óók een taak van de gemeente, waarin immers het desbetreffende rijksmonument is gelegen. In gevallen dat de rijkssubsidies niet toereikend zijn, kan de gemeente bijspringen, hetzij met een eigen gemeentelijke subsidie, hetzij via het fonds stads- en dorpsvernieuwing. Ten aanzien van het laatste geldt echter dat de prioriteit wordt gelegd bij de gemeentelijke monumenten. Het is wenselijk dat de eigen gemeentelijke subsidie niet meer zoals tot nu toe is gebeurd op ad-hoc basis wordt toegekend, maar dat hiervoor structureel een budget ter beschikking wordt gesteld.

De gemeente volgt bij restauraties ten aanzien van de vaststelling van de subsidiabele kosten de criteria die het rijk i.c. de Rijksdienst voor de Monumentenzorg hanteert. Deze criteria zijn globaal de volgende: subsidiabel zijn die kosten die voortvloeien uit de restauratiewerkzaamheden. Onder restauratiewerkzaamheden

worden verstaan die werkzaamheden aan een monument die het normale onderhoud te boven gaan en die voor de instandhouding van de monumentale waarden noodzakelijk zijn. Tot de monumentale waarden wordt in ieder geval de hoofdstructuur van het monument, het casco, gerekend (fundering, muren, vloeren en omhulsel). Belangrijke restauraties die de afgelopen jaren met financiële steun van rijk, provincie en gemeente succesvol zijn afgerond, zijn hofstede Meerzigt aan Voorweg 119 (1979/1982), "De Hooge Woning" aan Voorweg 109 (1984) en korenmolen De Hoop aan Stationsstraat 37 (1986). De toren van de Hervormde Kerk kreeg in 1987 een grondige opknapbeurt.

Over het geheel genomen verkeren de rijksmonumenten in Zoetermeer in redelijke tot goede staat. Uitzonderingen zijn momenteel de schuren van Dorpsstraat 8 en de boerderij aan Voorweg 125, die op korte termijn gerestaureerd zullen moeten worden.

Hofstede Meerzigt, Voorweg 119 (1677)

3.3 Gemeentelijke monumenten

Voor een goed en effectief beschermingsbeleid ten aanzien van gemeentelijke monumenten is een actieve en stimulerende aanpak van de gemeente onmisbaar. Het is bijna overbodig in dit verband te stellen dat dit ten nauwste samenhangt met het beschikbaar stellen van voldoende financiële middelen. Men ervaart plaatsing op de monumentenlijst immers maar al te vaak als het opleggen van extra regels naast de talloos reeds bestaande. Wil de gemeente dat een eigenaar actief meewerkt aan het beschermen van het historische bezit, dan zal hier iets tegenover moeten staan.

Eigenaren die hun pand willen restaureren kunnen een beroep doen op het provinciaal fonds stads- en dorpsvernieuwing. Jaarlijks wordt er binnen het fonds een vast bedrag voor monumenten gereserveerd, dat 5 jaar lang opgespaard kan worden en zijn er daarnaast projektsubsidies mogelijk. De vergoeding bedraagt maximaal 50% van de subsidiabele restauratiekosten. Ook hier geldt evenals voor rijksmonumenten dat de gemeente met een eigen subsidie kan bijspringen, indien het budget niet toereikend is.

Op basis van een meerjarenprogramma restauratie gemeentelijke monumenten wordt de behoefte aan subsidiegelden voor de komende jaren geraamd (bijlage 5). Dit programma heeft nog nadere uitwerking waarbij de panden naar bouwtechnische staat zullen worden gekwalificeerd.

Zeker een eeuwenoud pand ontkomt van tijd tot tijd niet aan restauraties. Daarnaast zijn er gevallen van verwaarlozing en veel achterstallig onderhoud. Restauraties zijn kostbaar en kunnen voor de karakteristiek van een monument vrij ingrijpend zijn.

De gemeente acht het daarom van groot belang goed onderhoud van het monumentenbezit te stimuleren. Immers door geregeld goed onderhoud te plegen zal een monument veel minder snel aan restauratie toe zijn. Als tegemoetkoming in de onderhoudskosten is in de monumentenverordening een onderhoudsbijdrageregeling opgenomen (artikelen 17-23) waarop jaarlijks door de eigenaar een beroep kan worden gedaan.

Het verdient aanbeveling om wanneer een gemeentelijke restauratiesubsidie wordt verstrekt, in de subsidiebeschikking het voorschrift op te nemen dat de eigenaar verplicht is om regelmatig en voldoende onderhoud te plegen.

3.4 Restauratiebeginselen

Naast het begeleiden van particuliere monumenteigenaren ten aanzien van vergunning- en subsidie-aanvragen, geeft de gemeente ook inhoudelijke adviezen met betrekking tot de wijze van restaureren. Het zal duidelijk zijn dat in dit verband slechts volstaan moet worden met enkele algemene uitgangspunten.

Verschillende externe factoren als economische en stedenbouwkundige kunnen van invloed zijn op de beoordeling van verbouwings- en restauratieplannen. Ook vraagstukken als het verliezen van de oorspronkelijke functie van een gebouw en het zoeken naar een nieuwe bestemming, de mate van zeldzaamheid en authenticiteit en de aanpassing aan modern wooncomfort zijn in het geding. Daarbij mag niet uit het oog worden verloren dat een monument in de eerste plaats een gebruiksvoorwerp is en geen museumstuk. Bescherming van de monumentale waarden mag derhalve het adequaat functioneren van een gebouw niet belemmeren.

Uit vorenstaande vloeit voort dat ieder monument individueel beoordeeld zal moeten worden aan de hand van algemene richtlijnen.

Uitgangspunt daarbij is de staat waarin het monument zich op het moment voor de vergunningaanvraag bevindt. Conserveren, het handhaven van sporen en getuigenissen van het bouwverleden is te verkiezen boven reconstructies van de (vermeende) oorspronkelijke toestand of terugrestaureren naar één stijl. De waarde van een monument wordt immers voor een niet onbelangrijk deel bepaald door de ontwikkeling die het in de loop der tijden heeft doorgemaakt.

Reconstructies, hoe goed ook uitgevoerd, doen geen recht aan de loop van de geschiedenis. Het kan echter in sommige gevallen de voorkeur verdienen dat bepaalde onderdelen, die zichtbaar afbreuk doen aan de monumentale waarden van een gebouw, zoals golfplaten daken en gemoderniseerde deuren en vensters, weer in de oorspronkelijke toestand teruggebracht worden.

3.5 Relatie monument en omgeving

De monumentenzorg richtte zich traditioneel op de instandhouding van het individuele monument. Mede door de resultaten van het Monumenten Inventarisatie Projekt is het noodzakelijk gebleken een gewijzigde visie op het instandhoudingsbeleid te ontwikkelen. Het is inherent aan het karakter van de jongere bouwkunst dat niet zozeer de waarde van het individuele monument centraal staat, maar de historische ensembles en stedenbouwkundige structuren als geheel. Hoewel dit een bij uitstek stedelijke ontwikkeling is, waar sinds de tweede helft van de 19e eeuw lange rijen aaneengesloten gevelwanden het stadsbeeld bepalen en stadswijken planmatig werden aangelegd, kunnen ook gebieden als Dorpsstraat en omgeving, Voorweg, Vlamingstraat, Schinkelweg/Den Hoorn, Zegwaartseweg en Stationsstraat gewaardeerd worden vanwege de bewaard gebleven historische structuur, waar de individuele monumenten deel van uitmaken.

Vlamingstraat

De structuur van Voorweg, Vlamingstraat, Schinkelweg/Den Hoorn en Zegwaartseweg wordt gekenmerkt door een langs de weg lopende wetering met erlangs liggende veelal vrijstaande bebouwing, waaronder een aantal monumentale boerderijen. Langs het gedeelte Schinkelweg/Den Hoorn bevindt zich kleinschalige bedrijfsbebouwing. Met uitzondering van de Voorweg, die op de meeste plaatsen ernstig is aangetast door veel te dicht op de weg gebouwde hoge flats, door een daar niet passende sporthal en door onderbrekingen door snelweg en sprinterlijn, is de structuur van genoemde wegen goed bewaard gebleven.

De Dorpsstraat wordt gekenmerkt door het kleinschalige karakter en de sfeer van hoofdstraat in een oude dorpskern. Voor het gebied Dorpsstraat is een deels conserverend bestemmingsplan in ontwikkeling.

De bebouwing van de Stationsstraat bestaat uit vrijstaande panden en enkele blokken aaneengesloten woonhuizen. Beeldbepalende elementen zijn korenmolen De Hoop, de Pelgrimskerk en het hoofdgebouw van Nutricia. De eenheid van deze vroeger landelijke weg wordt ruw verbroken door de snelweg en spoorlijn Den Haag/Utrecht.

In dit verband is het tevens niet onbelangrijk er de aandacht op te vestigen dat het karakter van Zoetermeer heden ten dage vooral bepaald wordt door een groot aantal nieuwbouwwijken dat na de tweede helft van de jaren 60 tot stand is gekomen. In de aanleg en opbouw van deze wijken laten de architectuur- en stedenbouwkundige opvattingen van de afgelopen decennia zich gemakkelijk aflezen. Nergens in Nederland komt de ontwikkeling van klein dorp naar moderne stad op zo'n grootschalige wijze tot uitdrukking als in Zoetermeer. Omdat de stadsuitbreidingen nog betrekkelijk jong zijn, zijn ze nog vrijwel onaantast en gaaf. Het is daarom het overwegen waard om nu al een inventarisatie te verrichten naar de waarde en karakteristiek van de na-oorlogse bebouwing, en daaruit een selectie te maken van die wijken die voor bescherming in aanmerking kunnen komen.

Driemanspolder

Algemeen uitgangspunt binnen het monumentenbeleid is ten aanzien van monument en omgeving een accentverschuiving van de bescherming van het individuele monument naar bescherming van de kwaliteit van de gebouwde omgeving. Hierbij is het overigens niet de bedoeling dat de aandacht voor het individuele monument verloren gaat; het gaat om een verbreding van de visie op het beschermingsbeleid.

In de huidige wetgeving is bescherming van cultuurhistorisch belangrijke stedelijke en dorpsstructuren mogelijk door aanwijzing tot beschermd dorps- of stadsgezicht. In de monumentenverordening kunnen daartoe artikelen worden opgenomen die de aanwijzing van een gemeentelijk beschermd dorps- of stadsgezicht regelen. Ter effectuering van de bescherming van het aangewezen dorps- of stadsgezicht moet een bestemmingsplan worden ontwikkeld of herzien. Uitdrukkelijk wordt hierbij gesteld dat het niet de bedoeling is om de situatie volledig te bevriezen. Met aanwijzing wordt beoogd dat schaal, sfeer en karakter van het historisch geheel bewaard blijven.

4. Beleidsinstrumenten

Ter effectuering van het beschermingsbeleid staat de gemeente een aantal beleidsinstrumenten ter beschikking, dat onderstaand staat vermeld. Tevens wordt aangegeven op welke punten deze instrumenten aangepast of veranderd moeten worden teneinde een optimale werking te garanderen.

4.1 Monumentenverordening

In de monumentenverordening worden alle zaken met betrekking tot monumenten geregeld. De verordening is vastgesteld door de gemeenteraad en vormt in principe de basis van het gemeentelijk monumentenbeleid; hierin wordt bijvoorbeeld de inschakeling van een monumentencommissie geregeld en de samenstelling van een monumentenlijst.

De monumentenverordening van Zoetermeer dateert uit 1977. Weliswaar werd in 1986 in de verordening een onderhoudsbijdrageregeling opgenomen, maar de opzet bleef ongewijzigd.

Gezien de huidige ontwikkelingen blijkt de verordening op een aantal punten verouderd en enige aanpassing te behoeven. De plaatsingsprocedure bijvoorbeeld is erg lang door het systeem van kennisgeving van voorgenomen plaatsing, en betekent in de praktijk veelal slechts een doublure. Het verdient aanbeveling te kiezen voor de constructie dat burgemeester en wethouders, gehoord de monumentencommissie, terstond besluiten tot plaatsing van een objekt op de monumentenlijst, zoals ook wordt aangegeven in de nieuwe modelverordening van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Tijdens de laatste plaatsingsronde bleken de artikelen 3 en 5.1 van de huidige verordening, waarin resp. gesproken wordt van "in overleg met de eigenaar" en "na mondelinge, persoonlijk gerichte informatie" de nodige verwarring te stichten. Deze artikelen zullen verduidelijkt worden.

De criteria op grond waarvan de objekten tot monument worden verklaard, dienen meer gespecificeerd te worden en zijn hier en daar verouderd. Zo kan bijvoorbeeld het begrip "volkskundig" beter vervangen worden door "cultuurhistorisch" (artikel 1.1).

De onderhoudsbijdrageregeling is primair bedoeld als stimulans voor de eigenaar om periodiek onderhoud aan het monument te plegen en is zodanig geconstrueerd dat de eigenaar op een snelle en eenvoudige manier een aanvraag kan indienen, die voor de gemeente gemakkelijk toetsbaar is. De regeling is in de praktijk voor beide partijen inderdaad goed hanteerbaar, maar heeft als bezwaar dat deze niet gerelateerd is aan wat er daadwerkelijk aan onderhoud nodig is en gedaan wordt. Los van het feit of er onderhoudswerkzaamheden worden verricht krijgt de eigenaar een bijdrage, mits het monument in redelijke staat verkeert.

Een onderhoudsbijdrageregeling zal in de praktijk meer effect sorteren indien deze gedifferentieerder wordt, waardoor er meer rekening kan worden gehouden met de onderhoudsgevoeligheid van een monument. Te denken valt aan een opzet waarbij een directe relatie wordt gelegd tussen de geldelijke bijdrage en de kosten van verrichte onderhoudswerkzaamheden. De gemeente subsidieert in dat geval jaarlijks een bepaald percentage, bijvoorbeeld 40%, van daadwerkelijk uitgevoerd onderhoud, met een per type monument vast te stellen maximumbijdrage.

Een voordeel van een dergelijke regeling is dat een eigenaar eerder in staat zal zijn de duurdere onderhoudswerkzaamheden zoals dakherstel, buitenschilderwerk te laten uitvoeren, omdat hij een flink gedeelte van de te maken kosten vergoed kan krijgen. Een goede bouwtechnische staat van het gemeentelijk monumentenbezit wordt hierdoor sterk bevorderd waardoor in de toekomst nog maar weinig restauratiesubsidies behoeven te worden verstrekt.

4.2 De Raad van Overleg voor het Monumentenbeleid

De Raad van Overleg voor het Monumentenbeleid (ROMB) heeft als monumentencommissie de taak het college van burgemeester en wethouders, op verzoek of uit eigen beweging, van advies te dienen over alle aangelegenheden die het gemeentelijke monumentenbeleid betreffen.

Er dient voor gezorgd te worden dat binnen de commissie de deskundigheid op het gebied van de lokale historie, architectuur- en kunsthistorie en stedenbouw gewaarborgd wordt.

Nicolaaskerk aan de Dorpsstraat (1915)

4.3 Welstandscommissie

De Welstandscommissie van Zoetermeer werd op 28 maart 1969 ingesteld en heeft als taak het college van burgemeester en wethouders te adviseren ten aanzien van de welstand van bouwwerken en andere objecten, en andere aangelegenheden waarbij het uiterlijk aanzien van de gemeente in het geding is.

Hoewel het geen verplichting is voor beschermde monumenten een advies van de Welstandscommissie te vragen, bestaat er een nauwe relatie tussen monumentenzorg en welstandstoezicht, bijvoorbeeld indien er sprake is van bouwplannen in de nabijheid van monumenten.

4.4 Bestemmingsplannen

Het monumentenbeleid hangt nauw samen met het ruimtelijk beleid, als het gaat om bescherming van historisch waardevolle bebouwing en structuren. In de Wet op de Ruimtelijke Ordening is de mogelijkheid gegeven bestemming en gebruik van gronden te regelen via bestemmingsplannen.

In een bestemmingsplan wordt aangegeven hoe het grondgebied binnen een gemeente en de gebouwen die erop staan, gebruikt mogen worden. Er zijn gedetailleerde en globale bestemmingsplannen, alsmede een tussenvorm daarvan. Voor het zo goed mogelijk in standhouden van de historische bebouwing en de historische structuur is over het algemeen het gedetailleerde bestemmingsplan voor bepaalde gebieden het aangewezen beleidsinstrument. Een gedetailleerd plan geeft heel precies aan wat er binnen een bepaald gebied wel en niet mag. Bouw- en aanlegvergunningen moeten worden getoetst aan het bestemmingsplan. Indien in Zoetermeer bepaalde gebieden worden aangewezen tot beschermd dorps- of stadsgezicht, dan dient de bescherming daarvan geëffectueerd te worden in een bestemmingsplan voor het betreffende gebied.

4.5 Bouwverordening

Een bouwverordening geeft voorschriften omtrent nieuwbouw, bestaande gebouwen en het gebruik van gebouwen. Voor monumenten is van belang dat op grond van de woningwet en de bouwverordening eigenaren kunnen worden aangeschreven tot bouwkundige verbetering van hun bezit. Het verdient aanbeveling om van deze regeling een minder terughoudend gebruik te maken dan nu gebeurt.

Ten aanzien van het slopen van gebouwen volstaat een kennisgeving van voornemen tot sloop aan het college van burgemeester en wethouders. Het lijkt met het oog op interessante maar (nog) niet beschermde gebouwen voor de hand te liggen te overwegen om in de bouwverordening een sloopvergunningstelsel als toetsingscriterium op te nemen. Het is dan verboden te slopen zonder een door burgemeester en wethouders te verlenen sloopvergunning. Bij Koninklijk Besluit van 21.6.1985 is echter vastgesteld dat dit stelsel alleen voorschriften mag bevatten die het belang van veiligheid bij slopen dienen. De monumentenwet en de gemeentelijke monumentenverordening zijn o.m. de kaders waarin de bescherming van de historische bebouwing geregeld dient te worden.

4.6 Voorlichting

Onbekend maakt onbemind.

Deze uitspraak is ondanks een toenemende belangstelling van zowel overheid als particulier voor monumenten nog steeds op de monumentenzorg van toepassing.

Goede voorlichting is een belangrijk instrument om interesse te kweken voor monumenten en onjuiste ideeën hieromtrent weg te nemen.

De open monumentendag die in 1987 voor het eerst van start is gegaan is één van de activiteiten die daar zeker toe zal bijdragen. De gemeente doet hier dan ook actief aan mee. Beide in samenwerking met het Historisch Genootschap Oud Soetermeer tot nu toe georganiseerde dagen trokken veel belangstelling.

Daarnaast wordt door middel van publicaties en tentoonstellingen de aandacht gevestigd op bijzondere monumenten, restauratieprojecten, monumentenzorg in het algemeen of bepaalde facetten daarvan. Hierbij is van belang dat er ten aanzien hiervan een zekere continuïteit gewaarborgd is.

Begin jaren 70 werd in Zoetermeer Stad een serie artikelen gepubliceerd waarin telkens één van de Zoetermeerse monumenten centraal stond. In 1987 en 1988 zijn in het kader van de open monumentendagen een tentoonstelling gewijd aan de monumenten in Zoetermeer en boekjes uitgebracht over de Hervormde Kerk in de Dorpsstraat en de jongere bouwkunst in Zoetermeer. In voorbereiding is een publicatie over hofstede Meerzigt, die mogelijk aan een tentoonstelling zal worden gekoppeld. Het basismateriaal in de vorm van een doctoraalscriptie staat hiervoor ter beschikking.

Gezien het feit dat Zoetermeer als groeikern haar voltooiing nadert verdient het aanbeveling de ontstaansgeschiedenis van de stad op schrift te stellen. Het verleden van Zoetermeer en wel het meer recente, is in vergelijking met de meeste andere gemeenten in Nederland uniek te noemen. Eén van de voorwaarden hiervoor is echter een goed geordend en toegankelijk archief.

Ook het aanleggen van een dia-collectie, mogelijk in samenwerking met het Historisch Genootschap Oud Soetermeer, ten behoeve van lezingen en het uitgeven van een nieuwe fietsroute langs de Zoetermeerse monumenten zijn goede mogelijkheden.

Meer in het bijzonder voor monumenteigenaren geldt dat de gemeente alle mogelijke hulp en informatie tracht te bieden met betrekking tot restauratie- en bouwvergunningen en de subsidiemogelijkheden. Wordt een pand voor plaatsing op de monumentenlijst voorgesteld, dan zal in een persoonlijk gesprek met de eigenaar de plaatsingsprocedure en de daaruit voortvloeiende consequenties worden doorgenomen, teneinde een optimale duidelijkheid voor alle betrokkenen te garanderen.

Goede voorlichting over en aandacht voor monumenten bevordert ook dat het veelal negatieve idee ten aanzien van het bezitten van een monument omgebogen wordt in het positieve idee van waardering voor en trots op het monumentale eigendom.

5. Beleidsprogramma

Het voorstaande laat zich vertalen in de volgende concrete activiteiten die op korte termijn ontplooid zullen worden.

5.1 Inventarisatie jongere bouwkunst en stedenbouw

De inventarisatie omvat het selecteren, documenteren, beschrijven en fotograferen van alle relevante panden en historische structuren uit de periode 1850-1940. De gegevens worden ter beschikking gesteld van de provincie Zuidholland in het kader van het MIP. Tevens wordt geïnventariseerd welke gebieden in aanmerking komen voor aanwijzing tot beschermd dorps- of stadsgezicht, waarbij ook de na-oorlogse wijken zullen worden betrokken.

Planning: 1989-1990.

Uitvoering: afdeling welzijn, bureau culturele zaken en gemeentebedrijven, de afdelingen architectuur en bouwkunde en stedenbouw.

5.2 Uitbreiding en herziening gemeentelijke monumentenlijst

Uit de gegevens van de inventarisatie jongere bouwkunst zullen panden worden geselecteerd die in aanmerking komen voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst en eventueel de rijksmonumentenlijst. Tevens wordt de monumentenlijst gescreend op ten onrechte vermeld staande monumenten.

Planning: 1991.

Uitvoering: afdeling welzijn, bureau culturele zaken, gemeentebedrijven, afdeling architectuur en bouwkunde en afdeling juridische zaken.

5.3 Herziening gemeentelijke monumentenverordening

Dit betreft het moderniseren van een aantal artikelen, het wijzigen van de onderhoudsbijdragerегeling en het opnemen van de mogelijkheid tot aanwijzing van beschermde dorpsgezichten.

Planning: 1990-1991.

Uitvoering: afdeling juridische zaken en afdeling welzijn, bureau culturele zaken.

5.4 Meerjarenprogramma's restauratie rijks- en gemeentelijke monumenten

Het opstellen en bijhouden van de meerjarenprogramma's is een jaarlijks terugkerende activiteit.

Het door de gemeenteraad vastgestelde meerjarenprogramma restauratie rijksmonumenten wordt ieder jaar voor 1 september ingediend bij het rijk ter verkrijging van een restauratiebudget.

Het meerjarenprogramma restauratie gemeentelijke monumenten is opgesteld ten behoeve van het fonds stads- en dorpsvernieuwing en dient nog nader te worden uitgewerkt ten aanzien van bouwtechnische kwalificaties.

Planning van het laatste onderdeel: 1989.

Uitvoering: gemeentebedrijven, afdeling bouw- en woningtoezicht.

5.5 Voorlichting

Voorlichtingsactiviteiten als het verstrekken van informatie met betrekking tot monumentenzorg en -beleid behoren tot de reguliere werkzaamheden en vinden als zodanig het hele jaar door plaats. Elke tweede zaterdag van de maand september wordt in samenwerking met het Historisch Genootschap Oud Soetermeer de landelijke open monumentendag georganiseerd.

Een in de nabije toekomst uit te brengen publicatie is een monografie over hofstede Meerzigt en in de verre toekomst een boek over de ontstaansgeschiedenis van Zoetermeer.

Uitvoering: afdeling welzijn, bureau culturele zaken en afdeling voorlichting.

Zegwaartseweg 62 (1892)

6. Knelpunten

Tot nu toe is gebleken dat de ter beschikking staande financiële middelen niet in verhouding staan tot de restauratiebehoefte. Hoewel de situatie ten aanzien van rijkssubsidies door de per 1 januari 1986 van kracht geworden rijkssubsidieregeling voor de restauratie van rijksmonumenten rooskleuriger is dan voor enkele jaren - er is inmiddels een restauratiebudget van f 120.431,- opgebouwd voor de gemeente Zoetermeer voor de jaren 1990, 1991 en 1992 -, is voor de eigen gemeentelijke monumenten het beeld somberder.

De onderhoudsbijdrageregeling is in het leven geroepen om eigenaren te stimuleren regelmatig onderhoud aan hun eigendom te plegen en om hen tegemoet te komen in de extra kosten die het bezit van een monument veelal met zich meebrengt. De vergoeding die men krijgt is door het beperkte budget te laag om nog aantrekkelijk te zijn.

Subsidies voor restauraties van gemeentelijke monumenten worden betaald uit het provinciaal fonds stads- en dorpsvernieuwing. Jaarlijks wordt er binnen het fonds een vast bedrag voor monumenten gereserveerd dat 5 jaar lang opgespaard kan worden en zijn er daarnaast projektsubsidies mogelijk. Er is echter geen eigen gemeentelijk restauratiebudget, waarop een beroep kan worden gedaan voor (aanvullende) subsidies voor gemeentelijke en rijksmonumenten. Uit het meerjarenprogramma restauratie gemeentelijke monumenten blijkt dat de restauratiebehoefte vele malen groter is dan ooit via het fonds stads- en dorpsvernieuwing kan worden gesubsidieerd, waarvoor jaarlijks een totaalbudget van circa f 180.000,- beschikbaar is voor stadsvernieuwingsactiviteiten.

Behalve knelpunten van financiële aard bestaat er ten aanzien van het restaureren van monumenten een specifiek probleem. Voor de eigenaar blijft ondanks subsidies een vrij groot gedeelte van de kosten voor zijn eigen rekening. Indien de restauratie geen direct nut oplevert in de zin van verhoging van de gebruikswaarde, is een eigenaar geneigd geen geld meer dan strikt noodzakelijk is in het monument te investeren en veelal af te zien van restauratie. Een concrete oplossing voor dit probleem is moeilijk aan te geven. Een extra stimulans kan zijn dat de gemeente zich garant stelt voor de lening die de eigenaar in de meeste gevallen zal moeten afsluiten ter financiering van de voor zijn rekening komende restauratiekosten.

Een tweede mogelijkheid is het ontwikkelen van een actief aankoopbeleid en het vervolgens treffen van maatregelen tot herstel en restauratie om verder verval en afbraak te voorkomen. Hierbij kunnen ook die bouwwerken betrokken worden die geen monument zijn, maar toch waardevol voor het stadsbeeld of die met verdwijning bedreigd worden.

7. Financiële consequenties

Wijziging onderhoudsbijdrageregeling

Wanneer de regeling zodanig wordt gewijzigd dat jaarlijks 40% van de onderhoudskosten worden gesubsidieerd en dat voor winkel/woonhuismonumenten een maximumsubsidie van f 1.500,- geldt en voor boerderijen, kerken en bedrijfsmonumenten een maximumsubsidie van f 3.000,-, dan vergt de nieuwe regeling maximaal f 70.500,- aan subsidies (voor 21 monumenten in de eerste categorie en voor 13 in de tweede categorie, waarbij het gemeentelijke eigendom niet is meegeteld).

De ervaring leert echter dat ongeveer de helft van de eigenaren gebruik zal maken van de regeling en dat niet ieder monument het maximumbedrag zal halen: het totaal aan benodigde subsidies kan op basis daarvan jaarlijks op f 25.000,- geschat worden. Het zal duidelijk zijn dat pas na verloop van een aantal jaren op basis van de ingediende rekeningen van verrichte onderhoudswerkzaamheden een duidelijker beeld kan worden verkregen van het benodigde budget.

Restauratiesubsidies

Behalve onderhoudswerkzaamheden worden ook restauraties gesubsidieerd. Via het provinciaal fonds stads- en dorpsvernieuwing wordt een maximale subsidie van 50% uitgekeerd op de subsidiabele restauratiekosten van monumenten.

Volgens het bijgevoegde meerjarenprogramma restauratie gemeentelijke monumenten wordt de totale restauratiebehoefte voor de komende 5 jaren geraamd op f 900.000,-. Per jaar is dit f 180.000,-. Bij een restauratie komen niet alle kosten voor subsidie in aanmerking; dit zijn alleen de kosten van werkzaamheden die het normale onderhoud te boven gaan (herstel van de constructieve onderdelen) en die voor de instandhouding van de monumentale waarden noodzakelijk zijn. Deze voor subsidiering in aanmerking komende kosten maken ongeveer 80% van het totaal uit en kunnen derhalve berekend worden op f 144.000,-. Van dit bedrag vergoedt het fonds stads- en dorpsvernieuwing maximaal 50%. Op basis daarvan zou binnen het fonds jaarlijks f 72.000,- gereserveerd moeten worden; voor 1989 is dit echter maar f 15.000,- en dit is bij lange na niet voldoende om de subsidiebehoefte te dekken.

Vanaf 1990 zal de subsidie voor monumenten in het fonds jaarlijks met f 3.000,- verhoogd worden tot in totaal f 30.000,-; dit laatste bedrag zal in 1994 zijn bereikt. Ook dan blijft er een tekort van f 42.000,- staan.

Een mogelijkheid om dit verschil te overbruggen is de subsidie uit eigen middelen aan te vullen. Gezien echter de beperkte hoeveelheid aan beschikbare eigen middelen zou de aanvulling gefaseerd kunnen geschieden in een termijn van 5 jaar; indien jaarlijks het budget met f 8.400,- wordt verhoogd, is in 1994 het tekort van f 42.000,- aangevuld.

De thans voor rijksmonumenten beschikbare subsidie van f 152.994,- biedt vooralsnog voldoende ruimte om de voor restauratie in aanmerking komende monumenten te subsidiëren zonder steun van de gemeente.

Samenvatting

De nieuwe onderhoudssubsidieregeling vergt jaarlijks f 25.000,-. Een aanvullende gemeentelijke restauratiesubsidie vergt in 1990 f 8.400,-; tot en met 1994 komt daar jaarlijks hetzelfde bedrag bij. Binnen de gemeente begroting is al een bedrag van f 11.200,- voor gemeentelijke monumenten opgenomen.

In schema weergegeven ziet dit er als volgt uit:

	<u>onderhoudsregeling</u>	<u>aanv. rest. subsidie</u>	<u>totaal nodig</u>
1990	25.000,-	8.400,-	33.400,-
1991	25.000,-	+ 16.800,-	41.800,-
1992	25.000,-	+ 25.200,-	50.200,-
1993	25.000,-	+ 33.600,-	58.600,-
1994	25.000,-	+ 42.000,-	67.000,-

	<u>reeds beschikbaar</u>	<u>nodig voor nieuw beleid</u>
1990	11.200,-	22.200,-
1991	11.200,-	30.600,-
1992	11.200,-	39.000,-
1993	11.200,-	47.400,-
1994	11.200,-	55.800,-

Voor de dekking van de extra kosten zal afgewogen moeten worden of binnen het voor welzijn beschikbare budget gelden vrijgemaakt kunnen worden. Het is denkbaar dat een gedeelte van het bedrag van f 57.000,- dat bestemd is voor nieuw beleid, ter beschikking wordt gesteld van het monumentenbeleid.

De eigen gemeentelijke bijdragen kunnen het beste in een (monumenten) fonds gestort worden, omdat slechts bij benadering kan worden aangegeven hoeveel budget er jaarlijks nodig zal zijn. Mogelijke overschotten kunnen dan aangewend worden voor jaren waarop er te weinig budget ter beschikking staat.

Besluitvorming omtrent de grootte van het budget voor het monumentenbeleid zal plaatsvinden bij de begrotingsbehandeling voor het jaar 1990.

Tenslotte wordt erop gewezen dat ook het aanwijzen van beschermde dorps- en stadsgezichten en de effectuering daarvan in een bestemmingsplan financiële consequenties met zich meebrengen, die echter in dit stadium nog niet concreet zijn aan te geven. Er moet in dit verband rekening worden gehouden met mogelijke schadevergoedingen die voortvloeien uit beperking van gebruiksmogelijkheden of planschades.

8. Conclusies en samenvatting

Ondanks de zorg voor monumenten in Zoetermeer, die vergeleken met vele andere gemeenten al vrij vroeg gestalte kreeg, zijn de historische structuren op een aantal plaatsen te veel aangetast en zijn te veel monumentale panden gesloopt. De Voorweg, gedeelten van de Dorpsstraat en de Stationsstraat over het spoor zijn hiervan sprekende voorbeelden. Wat nog resteert is echter zeker de moeite van het instandhouden waard, - waarbij tevens, gezien de unieke ontwikkeling die Zoetermeer de afgelopen decennia heeft doormaakt, de na-oorlogse bebouwing wordt betrokken -, en het is daarom van belang de totale inventarisatie van monumentale panden en historische structuren af te ronden en effectief te beschermen. Juist in groeikernen bestaat gemakkelijk het gevaar dat het belang van bescherming van het cultureel erfgoed ondergesneeuwd wordt onder financieel-economische belangen.

Het bevorderen van goed onderhoud en restauraties, het verleggen van de aandacht van het individuele monument naar de kwaliteit van de gebouwde omgeving en het stimuleren van de interesse bij de bevolking voor waardevolle historische objekten en structuren zijn doelstellingen waarvan het effect op de lange termijn zal blijken. Voor de korte termijn geldt de uitvoering van de activiteiten zoals die in het beleidsprogramma zijn opgenomen.

Het zal duidelijk zijn dat monumentenzorg niet als een geïsoleerde zaak kan worden gezien. Het gemeentelijk monumentenbeleid in Zoetermeer is behalve met het cultuurbeleid nauw verweven met de beleidssectoren stadsontwikkeling/ruimtelijke ordening, stedenbouw, bouw- en woningtoezicht, financiën en juridische zaken.

In het kort worden tenslotte onderstaand de hoofdelementen van het voorgaande samengevat.

Uitgangspunten

- Rekening houden in het beleid met de waarde van de gebouwde omgeving.
- Bescherming en instandhouding van het bouwkundig en stedenbouwkundig erfgoed.
- Accentverschuiving van het individuele monument naar de waardevolle stedenbouwkundige structuren.
- Activeren en stimuleren van goed onderhoud en restauraties.
- Activeren en stimuleren van de waardering bij de bevolking voor de waardevolle leefomgeving en individuele monumenten.
- Conserverend restaureren.
- Goede afstemming van de bescherming van de monumentale waarde op de gebruikswaarde van een monument.
- Voorrang voor gemeentelijke monumenten ten aanzien van restauratiesubsidies uit het fonds stads- en dorpsvernieuwing.

Actiepunten

- Inventarisaties jongere bouwkunst en stedenbouw.
- Uitbreiding en herziening van de gemeentelijke monumentenlijst.
- Wijziging monumentenverordening.
- Meerjarenprogramma's rijks- en gemeentelijke monumenten.
- Voorlichting.

Deze punten kunnen los van de besluitvorming ten aanzien van de beschikbaar te stellen financiële middelen alvast worden vastgesteld en uitgevoerd, met uitzondering van de wijziging van de monumentenverordening.

Aandachtspunten

- Vorming van een eigen gemeentelijk restauratiefonds.
- Onderhoudsplicht voor met gemeentelijke subsidie gerestaureerde monumenten
- Garantstelling voor deel van de restauratiekosten.
- Ontwikkelen van een aankoopbeleid voor monumentale panden.
- Activering aanschrijvingsbeleid tot bouwkundige verbetering.
- Ontsluiting gemeentelijk archief.

Taakverdeling overheden

Rijksmonumenten:

- Gemeente: - vergunningverlening voor verbouwing, restauratie en sloop.
  - opstelling meerjarenprogramma restauratie rijksmonumenten.
  - prioriteitstelling ten aanzien van restauraties.
- Rijk: - vaststelling van de hoogte van de subsidie.
  - toekenning van de subsidie.
  - advisering ten aanzien van de vergunningverlening.
  - aanwijzing tot rijksmonument en van rijkswege beschermde stads- en dorpsgezichten.

Gemeentelijke monumenten:

- Gemeente: - volledige verantwoordelijkheid voor de gemeentelijke monumenten.
  - bepaling van de prioriteit ten aanzien van restauraties en vaststelling van hoogte en toekenning van subsidies in het kader van het fonds stads- en dorpsvernieuwing.
- Provincie:- verdeling van de middelen die door het rijk in het provinciaal stadsvernieuwingsfonds zijn gestort.

RIJKSMONUMENTENLIJST VAN DE GEMEENTE ZOETERMEER

Dorpsstraat 7, 't Oude Huis Herenhuis uit 1872.	G
Dorpsstraat 8, Op Doortocht Herenhuis uit de tweede helft van de 19e eeuw met achtergelegen schuur.	P
Dorpsstraat 9 In oorsprong 18e-eeuws herenhuis.	P
Dorpsstraat 59 Hervormde Kerk. Toren 1642, schip 1785-1787.	P
Stationsstraat 37 Korenmolen De Hoop uit 1897.	P
Stationsstraat 84 Herenhuis uit 1854.	G
Vlamingstraat 49, Akkerlust Herenhuis uit 1866.	P
Vlamingstraat 77 Hoeve uit 1827.	P
Voorweg 93/93a Hoeve uit 1811.	G
Voorweg 109 Hoeve uit de 18e eeuw.	P
Voorweg 119, Meerzigt Hofstede uit 1677	G
Voorweg 125 Hoeve uit 1794.	P
Voorweg 228, Noorderbosch Hoeve uit de 18e eeuw.	P
Zegwaartseweg 49 Hoeve uit de eerste helft van de 19e eeuw.	P

G = gemeente eigendom

P = particulier eigendom

GEMEENTELIJKE MONUMENTENLIJST VAN DE GEMEENTE ZOETERMEER

Dorpsstraat 6 Woonhuis uit de 18e eeuw.	P
Dorpsstraat 26 Pastorie van de R.K. parochie uit 1867.	P
Dorpsstraat 28 Woonhuis uit de eerste helft van de 19e eeuw.	P
Dorpsstraat 30 Woonhuis uit 1820	P
Dorpsstraat 31 Woonhuis/bakkerij uit 1840	P
Dorpsstraat 32 Woonhuis uit de eerste helft van de 19e eeuw.	P
Dorpsstraat 33 Vroeger zusterhuis uit 1875.	P
Dorpsstraat 42/44 Herenhuis uit de tweede helft van de 19e eeuw.	P
Dorpsstraat 46 In oorsprong 17e-eeuws herenhuis.	P
Dorpsstraat 76 Herenhuis uit 1891.	G
Dorpsstraat 78 In oorsprong 17e-eeuws pand, voormalige herberg 'De Jonge Prins'.	P
Dorpsstraat 89/91 Dubbel woonhuis uit 1842.	P
Dorpsstraat 95 Herenhuis uit 1893.	P
Dorpsstraat 97 Voormalig koetshuis, eind 18e eeuw.	P
Dorpsstraat 101 Woonhuis uit het eerste kwart van de 19e eeuw.	P
Dorpsstraat 125 Woonhuis uit 1861.	P
Dorpsstraat 134 Woonhuis uit het eerste kwart van de 19e eeuw.	P
Dorpsstraat 145/145a Hoeve uit de eerste helft van de 17e eeuw.	P

Dorpsstraat 157 Woonhuis uit 1882.	P
Dorpsstraat 171 Woonhuis uit 1867, voormalige pastorie van de gereformeerde kerk.	P
Dorpsstraat 175 Woonhuis uit 1902.	P
Dorpsstraat 202 Voormalig pakhuis uit 1878.	P
Edisonstraat 88 Hoeve uit 1877.	P
Vlamingstraat 2/4 Herenhuis uit 1850.	P
Voorweg 50 Dubbel woonhuis uit 1877.	P
Voorweg 52 Herenhuis uit 1878.	P
Voorweg 54 Hoeve uit 1895.	P
Voorweg 112 Hoeve uit 1870.	G
Voorweg 115/115a Hoeve uit 1854.	G
Voorweg 133, Kromwijk Hoeve uit 1877.	G
Voorweg 153/153a Hoeve uit 1880.	P
Voorweg 163 Hoeve uit 1880.	P
Voorweg 165 Boerenwoning uit 1880.	P
Voorweg 178/178a Hoeve uit 1852.	P
Voorweg 226/226a, Mariahoeve Hoeve uit 1876.	P
Zegwaartseweg 31, De Drie Hooibargen Hoeve uit 1769.	P
Zegwaartseweg 43 Van oorsprong 18e-eeuwse hoeve.	P

Zegwaartseweg 46 Mid 18e-eeuwse hoeve.	G
Zegwaartseweg 52 Landarbeiderswoning uit 1888.	P
Zegwaartseweg 62 Boerenwoning uit 1892.	P
Zegwaartseweg 66/66a Hoeve uit 1892.	P
Zegwaartseweg 96 Schuur, oorspronkelijk deel uitmakend van de Leeuwenhoeve, uit het midden van de 18e eeuw.	P
Zegwaartseweg 146 19e-eeuwse hoeve, woonhuis uit 1880.	P

G = gemeente eigendom
P = particulier eigendom

MONUMENTENVERORDENING
van de gemeente Zoetermeer

HOOFDSTUK I

Begripsomschrijvingen

Artikel 1

Deze verordening verstaat onder:

1. monumenten
  - a. alle zaken, welke van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap of hun volkskundige waarde;
  - b. terreinen, welke van algemeen belang zijn wegens daar aanwezige zaken als bedoeld onder a;
  - c. alle zaken en terreinen, welke van algemeen belang zijn wegens de aan die zaken en terreinen verbonden geschiedkundige herinneringen;
2. de monumentenlijst
de lijst, waarop zijn vermeld de van gemeentewege beschermde monumenten;
3. beschermde monumenten
onroerende monumenten, welke zijn vermeld op de monumentenlijst;
4. kerkelijke monumenten
onroerende monumenten, welke eigendom zijn van een kerkgenootschap, kerkelijke gemeente of parochie of van een kerkelijke instelling en welke uitsluitend of voor een overwegend deel worden gebruikt voor de uitoefening van de eredienst;
5. eigenaren
degenen, die in de kadastrale registers als eigenaren en zakelijke gerechtigden van een monument zijn ingeschreven;

6. raad van overleg voor het monumentenbeleid
de door de raad ingestelde raad, tot wier taak behoort burgemeester en wethouders op verzoek of eigener beweging van voorlichting en advies te dienen ter zake van de toepassing van deze verordening.

HOOFDSTUK II

De bescherming van monumenten; samenstelling monumentenlijst

Artikel 2

Burgemeester en wethouders stellen een monumentenlijst vast en houden deze bij. Deze lijst vermeldt bij elk monument de redenen, welke de plaatsing op de lijst wettigen, alsmede de kadastrale tenaamstelling en de kadastrale aanduiding van het betrokken onroerend goed.

Artikel 3

Burgemeester en wethouders nemen met betrekking tot het plaatsen op de monumentenlijst geen beslissing ingevolge deze verordening dan in overleg met de eigenaar.

Artikel 4

Monumenten, welke zijn ingeschreven in het register als bedoeld in artikel 10 van de Monumentenwet, worden door burgemeester en wethouders niet op de monumentenlijst geplaatst.
Monumenten, welke na plaatsing op de monumentenlijst worden ingeschreven in het monumentenregister als bedoeld in artikel 10 van de Monumentenwet, worden door burgemeester en wethouders van de monumentenlijst afgevoerd.

Artikel 5

1. Burgemeester en wethouders geven - gehoord de raad van overleg voor het monumentenbeleid behoudens in spoedeisende gevallen van het voornemen tot plaatsing op de monumentenlijst, na mondelinge, persoonlijk gerichte informatie, schriftelijk kennis aan de eigenaren. Van deze kennisgevingen zenden zij een afschrift aan de raad van overleg voor het monumentenbeleid.
2. De eigenaren kunnen binnen twee maanden na de datum van verzending van de kennisgeving bedoeld in het eerste lid schriftelijk bij burgemeester en wethouders hun bezwaren doen blijken.
3. Binnen twee maanden na het verstrijken van de termijn genoemd in het tweede lid beslissen burgemeester en wethouders of al dan niet tot plaatsing op de monumentenlijst zal worden overgegaan.
4. Indien een bezwaarschrift is ontvangen of wanneer burgemeester en wethouders kennis hebben gegeven van het voornemen tot plaatsing op de lijst als bedoeld in het eerste lid van dit artikel zonder eerst de raad van overleg voor het monumentenbeleid te hebben gehoord, nemen burgemeester en wethouders niet eerder een beslissing als bedoeld in lid 3 van dit artikel dan na de raad van overleg voor het monumentenbeleid te hebben gehoord.

5. Van hun beslissing geven burgemeester en wethouders terstond schriftelijk kennis aan de eigenaren en aan de raad van overleg voor het monumentenbeleid.
6. Beslissen burgemeester en wethouders tot plaatsing van enig monument op de monumentenlijst dan doen zij bij de kennisgeving bedoeld in het vorige lid mededeling van het bepaalde in artikel 6, eerste lid, en dragen zij onverwijld zorg voor de plaatsing.

Artikel 6

1. De eigenaren kunnen binnen twee maanden na de datum van verzending van de kennisgeving als bedoeld in artikel 5, vijfde lid, schriftelijk beroep instellen bij de gemeenteraad tegen de plaatsing op de monumentenlijst.
2. De gemeenteraad beslist binnen twee maanden na de in het eerste lid genoemde termijn; hij kan zijn beslissing eenmaal voor ten hoogste twee maanden verdagen.
3. Beslist de gemeenteraad niet binnen de in het tweede lid bepaalde termijn dan wel houdt de beslissing in, dat een monument ten onrechte op de monumentenlijst is geplaatst, dan gaan burgemeester en wethouders er onverwijld toe over het monument van de lijst af te voeren.
4. Beslist de gemeenteraad, dat het beroep ongegrond is dan wel dat de adressant niet-ontvankelijk is, dan dragen burgemeester en wethouders onverwijld zorg voor de kennisgeving van die beslissing aan de eigenaren en aan de raad van overleg voor het monumentenbeleid.

Artikel 7

Burgemeester en wethouders voeren een monument niet af van de monumentenlijst dan na de raad van overleg voor het monumentenbeleid en de gemeenteraad gehoord te hebben, tenzij de afvoering plaatsvindt ingevolge het bepaalde in artikel 4 of in artikel 6, derde lid. Zij geven van het afvoeren van een monument van de monumentenlijst schriftelijk kennis aan de eigenaren en zenden een afschrift van de kennisgeving aan de raad van overleg voor het monumentenbeleid en aan de gemeenteraad.

Artikel 8

De monumentenlijst ligt voor een ieder ter secretarie ter inzage. Van de monumentenlijst wordt een exemplaar ter kennisneming toegezonden aan gedeputeerde staten, de betrokken minister en aan de Monumentenraad, die tevens op de hoogte worden gesteld van mutaties.

HOOFDSTUK III

Rechtsgevolgen

Paragraaf 1. Algemeen

Artikel 9

1. De bepalingen van dit hoofdstuk zijn van toepassing op beschermde monumenten. Voor de toepassing van deze bepalingen worden met beschermde monumenten gelijkgesteld monumenten, ten aanzien waarvan burgemeester en wethouders hebben kennis gegeven van hun voornemen tot plaatsing op de monumentenlijst en wel vanaf de datum van verzending van de kennisgeving als bedoeld in artikel 5, eerste lid, met dien verstande dat de toepasselijkheid van deze bepalingen eindigt zodra onherroepelijk vaststaat, dat geen bescherming zal plaatsvinden.
2. De bepalingen van dit hoofdstuk zijn niet van toepassing op beschermde monumenten, ten aanzien waarvan de betrokken minister ingevolge artikel 8, tweede lid, van de Monumentenwet kennis heeft gegeven van zijn voornemen tot plaatsing op de lijst, bedoeld in het eerste lid van dat wetsartikel, totdat onherroepelijk vaststaat, dat inschrijving in het register als bedoeld in artikel 10, eerste lid, van die wet niet zal plaatsvinden.

Paragraaf 2. Verbodsbepalingen, vergunningen

Artikel 10

1. Het is verboden een beschermd monument te beschadigen of te vernielen.
2. Onverminderd het bepaalde in de Woningwet is het verboden zonder vergunning van burgemeester en wethouders of in strijd met bij zodanige vergunning gestelde voorwaarden:
  - a. een beschermd monument af te breken, te verplaatsen of in enig opzicht te wijzigen;
  - b. een beschermd monument te herstellen, te gebruiken of te laten gebruiken op een wijze, waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht.

Artikel 11

1. Een vergunning als bedoeld in het vorige artikel wordt schriftelijk aangevraagd onder overlegging van de bescheiden zoals genoemd in artikel 15 van de gemeentelijke Bouwverordening.
2. Indien burgemeester en wethouders van oordeel zijn, dat onvoldoende bescheiden ter beoordeling van de aanvraag zijn overgelegd, stellen zij de aanvrager alsnog in de gelegenheid binnen een door hen te bepalen termijn de bescheiden aan te vullen.
3. Burgemeester en wethouders beslissen omtrent een aanvraag om vergunning binnen twee maanden na de dag, waarop de aanvraag is ontvangen, c.q. de bij de aanvraag behorende bescheiden overeenkomstig het bepaalde in het tweede lid genoegzaam zijn aangevuld.

Zij kunnen hun beslissing eenmaal voor ten hoogste twee maanden verdagen; hiervan doen zij onverwijld schriftelijk mededeling aan de aanvrager en aan de raad van overleg voor het monumentenbeleid. Burgemeester en wethouders kunnen aan een vergunning voorwaarden verbinden in het belang van het monument.

4. Burgemeester en wethouders beslissen op een aanvraag om vergunning niet dan na de raad van overleg voor het monumentenbeleid en het Welstandscollege te hebben gehoord en geven van de beslissing onverwijld schriftelijk kennis aan de aanvrager, de raad van overleg voor het monumentenbeleid, het Welstandscollege en het bouwtoezicht.

Artikel 12

1. Tegen een besluit tot weigering van de vergunning of tot het verlenen van de voorwaardelijke vergunning kan de aanvrager binnen één maand na de dag, waarop het afschrift van het besluit verzonden is, schriftelijk bij de gemeenteraad beroep instellen. Gelijke voorziening is mogelijk, indien burgemeester en wethouders niet binnen de in artikel 11, derde lid, genoemde termijn hun beslissing aan de aanvrager ter kennis hebben gebracht.
2. De gemeenteraad beslist binnen drie maanden na de dag, waarop het beroepschrift is ontvangen. Hij kan zijn beslissing eenmaal voor ten hoogste twee maanden verdagen.
3. Burgemeester en wethouders zenden onverwijld een afschrift van een besluit van de gemeenteraad ingevolge het tweede lid aan de aanvrager, de raad van overleg voor het monumentenbeleid en het bouwtoezicht. Indien het besluit strekt tot het verlenen van de vergunning, geldt dit afschrift als een door burgemeester en wethouders verleende vergunning.
4. De vergunning wordt geacht onherroepelijk te zijn verleend, indien de gemeenteraad niet binnen de in het tweede lid genoemde termijn een beslissing heeft genomen.

Artikel 13

Burgemeester en wethouders of de gemeenteraad nemen met betrekking tot een kerkelijk monument geen beslissing ingevolge de bepalingen van dit hoofdstuk dan in overeenstemming met de eigenaar, indien en voor zover het betreft een beslissing waarbij wezenlijke belangen van de godsdienst-oefeningen in dat monument in het geding zijn.

Paragraaf 3. Schadevergoeding

Artikel 14

1. Indien de vergunning als bedoeld in artikel 10, tweede lid, is geweigerd of aan de vergunning voorwaarden zijn verbonden en de belanghebbende daardoor schade lijdt, die redelijkerwijs niet of niet geheel te zijnen laste behoort te blijven, kent de gemeenteraad hem op zijn verzoek een naar billijkheid te bepalen schadevergoeding toe.

2. Met betrekking tot ingediende verzoeken om schadevergoeding gelden de volgende bepalingen:
  - a. ten aanzien van de behandeling van de verzoeken zijn de bepalingen van de verordening ter regeling van de procedure bij toepassing van artikel 49 van de Wet op de ruimtelijke ordening van overeenkomstige toepassing;
  - b. tegen de beslissing van de gemeenteraad kan de verzoeker schriftelijk beroep instellen bij de Kroon binnen een maand na de datum van verzending van de kennisgeving van die beslissing door burgemeester en wethouders;
  - c. het beroepschrift bevat de gronden, waarop het beroep berust.

Paragraaf 4. Bijzondere bepalingen samenloop met bouw- of aanlegvergunning

Artikel 15

Burgemeester en wethouders kunnen de aanvraag van een bouwvergunning of aanlegvergunning tevens aanmerken als een aanvraag in de zin van artikel 11 van deze verordening.

HOOFDSTUK IV

Strafbepalingen

Artikel 16

Overtreding van het bepaalde in artikel 10 van deze verordening wordt gestraft met hechtenis van ter hoogste twee maanden of een geldboete van de eerste categorie.

HOOFDSTUK V

Subsidiëring

Artikel 17

aan de eigenaar van een beschermd monument ingevolge deze verordening, dat naar het oordeel van burgemeester en wethouders in redelijke staat van onderhoud verkeert, kunnen burgemeester en wethouders jaarlijks een bijdrage verlenen in het onderhoud van het monument.

Artikel 18

1. De eigenaar van een beschermd monument, die voor een jaarlijkse bijdrage in het onderhoud ingevolge artikel 17 in aanmerking wenst te komen, richt daartoe een aanvraag aan burgemeester en wethouders met gebruikmaking van een daartoe vastgesteld aanvraagformulier.
2. De aanvraag tot het verkrijgen van een bijdrage dient voor 1 september voorafgaande aan het bijdragejaar te worden ingediend.
3. Het bijdragejaar loopt van 1 januari tot en met 31 december.

4. Burgemeester en wethouders kunnen in bijzondere gevallen afwijken van de in het tweede lid vermelde datum. Onder een bijzonder geval wordt onder meer begrepen een aanvraag, welke betrekking heeft op een monument, dat na de in het tweede lid vermelde datum doch voor 1 mei in het desbetreffende bijdragejaar is geplaatst op de gemeentelijke monumentenlijst.

Artikel 19

1. De hoogte van de jaarlijkse bijdrage bedraagt minimaal f 300,00 en maximaal f 1.000,00 per beschermd monument.
2. De berekening van de hoogte van een toe te kennen bijdrage is afhankelijk van de grootte en de situering van het beschermde monument en vindt plaats op de wijze als bepaald in de artikelen 20 en 21.
3. De jaarlijkse bijdrage wordt slechts verleend tot zover er gelden beschikbaar zijn gesteld op de gemeentelijke begroting voor de betreffende begrotingspost van dat jaar. Indien de beschikbare gelden niet toereikend zijn, is bepalend de datum van binnenkomst bij de gemeente van de aanvraag om een bijdrage.

Artikel 20

1. De grootte van een bouwwerk wordt bepaald aan de hand van het aantal eenheden in de voorgevel.
2. Het aantal eenheden is het produkt van een aantal vensterassen en het aantal bouwlagen. Een kapverdieping wordt als één bouwlaag, een half verdiepte kelder of souterrain wordt als een halve bouwlaag beschouwd.

Artikel 21

1. Ten aanzien van de situering van een bouwwerk worden de volgende categorieën onderscheiden:
  - a. categorie I, het bouwwerk:
    1. maakt deel uit van een gevelwand en wordt aan weerszijden geflankeerd door een ander bouwwerk; er is dus sprake van twee vrijstaande gevels;
    2. is een hoekpand waarop in twee straten de bebouwing aansluit.
  - b. categorie II, het bouwwerk heeft drie vrijstaande gevels;
  - c. categorie III, het bouwwerk staat geheel vrij van andere bebouwing.
2. De bijdrage voor de in het eerste lid, onder a en b vermelde categorieën wordt berekend volgens de onderstaande tabel.

<u>Aantal eenheden</u>	<u>Categorie I</u>	<u>Categorie II</u>
A. tot 6	f 300,00	f 450,00
B. 7 - 8	f 400,00	f 600,00
C. 9 - 12	f 500,00	f 750,00
D. 13 - 16	f 600,00	f 900,00
E. 17 - 18	f 700,00	f 1.000,00

3. De hoogte van de bijdrage voor de in het eerste lid, onder c bedoelde categorie III, is f 1.000,00, ongeacht het aantal eenheden in de voorgevel.

Artikel 22

Wanneer de hoogte van de bijdrage niet, of niet geheel berekend kan worden op de wijze als bepaald in de artikelen 20 en 21, wordt deze evenals wanneer het een beschermd roerend monument betreft, van geval tot geval vastgesteld.

Artikel 23

1. De verlening van de bijdrage vindt plaats onder de volgende voorwaarden:
  - a. de eigenaar is verplicht het monument te onderhouden in de staat waarin het zich bevindt bij de verlening van de bijdrage;
  - b. de eigenaar is verplicht de door burgemeester en wethouders aangewezen ambtenaren in of bij zijn monument toe te laten voor controle van de onderhoudstoestand.
2. Burgemeester en wethouders zijn bevoegd bijzondere voorwaarden aan de bijdrage te verbinden; deze voorwaarden mogen slechts strekken ter bescherming van de belangen die deze verordening beoogt te dienen.

Artikel 24

Burgemeester en wethouders kunnen de bijdrage beëindigen, verminderen of de uitgekeerde bijdrage geheel of gedeeltelijk terugvorderen indien:

- a. de eigenaar aan de in deze verordening neergelegde of de gestelde voorwaarden niet of in gebrekkige mate voldoet;
- b. de eigenaar opzettelijk onjuiste gegevens verstrekt welke, inzien zij juist waren geweest, tot weigering of vermindering van de bijdrage zouden hebben geleid.

HOOGDSTUK VI

Slot- en overgangsbepalingen

Artikel 25

1. Met het opsporen van overtredingen van de hoofdstukken II en III van deze verordening zijn behalve de bij of krachtens artikel 141 van het Wetboek van Strafvordering aangewezen personen belast de door burgemeester en wethouders daartoe aangewezen personen.
2. Zo dikwijls de in het vorige lid bedoelde zorg of opsporing zulks vereist, wordt hierbij aan de in lid 1 bedoelde personen de last verstrekt om de beschermde monumenten, desnoods tegen de wil van de eigenaar, bewoner of gebruiker, te allen tijde te betreden, zulks met in achtneming van het bepaalde bij de wet van 31 augustus 1853, Staatsblad nummer 83.

Artikel II

Deze verordening treedt in werking op de derde dag na die, waarop zij is afgekondigd.

Artikel III

Deze verordening kan worden aangehaald als de Monumentenverordening Zoetermeer, 1e wijziging.

- Vastgesteld bij raadsbesluit van 28 november 1977;
afgekondigd op 2 maart 1978;
in werking getreden met ingang van 3 maart 1978.

- Gewijzigd bij raadsbesluit van 25 mei 1987;
is afgekondigd op 20 juli 1987;
in werking getreden met ingang van 23 juli 1987.

Meerjarenprogramma van de gemeente Zoetermeer
 Vastgesteld bij raadsbesluit d.d. 27.6.1988

Alleen op basis van de in de kolom "Financieringsjaar 1993 ingevulde van WVC verwachte subsidiebijdrage wordt de gemeentelijke behoefte voor de verdeling van het landelijk beschikbare budget in 1993 gebaseerd.

Het niet gehonoreerde (nog actueel zijnde) gedeelte van reeds eerder vastgestelde meerjarenprogramma's dient U in de kolom financieringsjaar 1993 te verwerken.

Naam/adres/plaats Monumenten	staat matig/ slecht	Geschatte totale kosten	Geschatte subsidiebele kosten	Subsidie- percentage 60/70/80	Jaar van uitvoering	FINANCIERINGSJAREN							
						1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Dorpsstraat 8, schuren	M/S	150.000	90.000	~~60/70/80~~	1988	niet	niet	niet					
	M/S			60/70/80	19..	invul-	invul-	invul-					
	M/S			60/70/80	19..	len:	len:	len:					
Voorweg 125	M/S	500.000	300.000	~~60/70/80~~	1990	budget	budget	budget	293.276				
	M/S			60/70/80	19..	reeds	reeds	reeds					
Vlamingstraat 77	M/S	50.000	30.000	~~60/70/80~~	1991	toege-	toege-	toege-	30.000				
	M/S			60/70/80	19..	kend	kend	kend					
Dorpsstraat 9	M/S	63.000	37.800	~~60/70/80~~	1992	bij	bij	bij	37.800				
	M/S			60/70/80	19..	budget-	budget-	budget-					
Voorweg 109	M/S	1.133.701	676.600	60/70/80	19.. reeds	brief	brief	brief	676.600				
	M/S			60/70/80	19.. uitgev	1985	1986	1987					
Stationsstraat 37 Molen de Hoop	M/S	530.000	304.148	60/70/80	19.. reeds	niet	niet	niet	304.148				
	M/S			60/70/80	19.. uitgev	invul-	invul-	invul-					
	M/S			60/70/80	19..	len:	len:	len:					
TOTAAL						REEDS	REEDS	REEDS	1.341.824				
						TOEGE-	TOEGE-	TOEGE-					
						KEND	KEND	KEND					
						BIJ	BIJ	BIJ					
						BUDGET-	BUDGET-	BUDGET-					
						BRIEF	BRIEF	BRIEF					
						1985	1986	1987					

Meerjarenprogramma restauratie gemeentelijke monumenten

	1989	1990	1991	1992	1993
Dorpsstraat 46	60000				
Zegwaartseweg 146	150000				
Voorweg 178	75000				
Dorpsstraat 145a	17000				
Voorweg 54	7500				
Zegwaartseweg 31		450000			
Dorpsstraat 202		30000			
Dorpsstraat 31		15000			
Dorpsstraat 6		25000			
Dorpsstraat 134		2000			
Voorweg 52			23000		
Dorpsstraat 32			10000		
Dorpsstraat 26			15000		
Totaal	309500	522000	48000		

N.B. Niet alle opgevoerde restauratiekosten zijn subsidiabel.
 Het programma is opgesteld op basis van de totale restauratiekosten.